

Motion

1976/77:836

av fru Anér
om förbättrat djurskydd

År 1976 var det år då svenska kyrkan för första gången mera grundligt tog ett tag i frågan om djurens väl. På uppdrag av biskopsmötet skrev docent Jarl Hemberg en bok om "Djuretik", ur vilken bl. a. följande ord är värda att citera:

Djurförsöken, mer eller mindre vetenskapliga, är nog det etiskt sett mest utmanande område, där människor och djur möts. Djurens försvarslöshet är iögonenfallande, trånga nyttighetsaspekter tycks dominera, de smärtsamma djurförsöken är rikligt dokumenterade i den internationella litteraturen. Det förefaller helt klart att man inte här kan nöja sig med att formulera principen om forskningens frihet.

Sverige har när det gäller behandling av djur och försöksdjur ett mycket gott rykte utomlands och anses vara ett föregångsland. En hel del utredningar är på gång inom lantbruksstyrelsen för att förbättra djurskyddet, och en proposition om en ny lag om uppfödning av försöksdjur väntas inom året. Jag vill med denna motion fästa uppmärksamheten på en rad sätt att bättre uppfylla de etiska krav som ställs på oss människor i förhållandet till djuren, så att detta land allt bättre kan leva upp till det goda rykte vi råkar ha.

Det är självklart att åtgärder från många olika håll måste samverka för att djurskyddet skall bli effektivt. Utbildning är en viktig sida – både undervisning i skolorna, som ger barnen känsla för djurens rättigheter, och utbildning av dem som skall hantera djuren, antingen i lantbruket eller i laboratorierna. Bestämmelserna som lantbruksstyrelsen utfärdar, t. ex. om lekmanakastrering av grisar och andra sidor av djurhållningen, måste också kontinuerligt ses över. De faktiska möjligheterna för hälsovårdsnämnderna att ingripa snabbt och effektivt när djur vanvårdas eller utsätts för svält eller kyla får inte heller försummas.

Djurförsök

En av de viktigaste åtgärderna för att minska antalet djurförsök, och speciellt de plågsamma försöken, är att medvetet stödja de alternativa forskningsmetoderna. I tidskriften *New Scientist* skriver dr Bernard Dixon i en

rapport från en konferens för den internationella föreningen mot plågsamma djurförsök (IAAPEA) i Brighton i fjol.

Det håller på att bli allt svårare för forskarna att förneka värdet av ett institut eller annat påtagligt initiativ för att utveckla alternativa metoder. Sådana idéer brukade avfärdas med otalighet av forskare som påstod, att om sådana alternativ existerade, skulle de alldeles säkert användas, helt enkelt för att de var enklare, billigare och skulle ge säkrare resultat. I dag är det tydligt att sådana alternativa metoder inte blir uppfunna, om inte bestämda andelar av tid, pengar och sakkunskap ställs till förfogande. I verkligheten fungerar vanans makt och den konventionella utbildning som ges åt yngre forskare, som starka återhållande krafter och motverkar varje avsteg från gamla beprövade metoder.

En av talarna vid denna konferens, professor John Andersson vid Kings College Hospital Medical School, London – en forskare som ingalunda räknade sig till de mest energiska motståndarna mot plågsamma djurförsök – påpekade likväl att han önskade mera direkt styrning av forskningsmedel mot mekaniska modeller som kunde ersätta djurförsök. Han påpekade vidare att han inte kunde se något berättigat i två olika typer av masstestning genom djur. Det ena gällde sådana läkemedel som en firma tillverkar enbart för att konkurrera med en annan och där det alltså inte är någon verklig skillnad på preparaten. Det andra fallet gällde skönhetsmedel, som inte är påtagligt bättre än redan existerande.

Vid samma konferens talade dr Richard D. Ryder om de många onödiga och plågsamma experiment som utförs av psykologer och professor Kenneth Rees om cellkulturteknik, en teknik som ger bättre och mer kontrollerbara resultat än djurförsök.

Just på området prövning av biologiskt aktiva ämnen visar det sig allt oftare att test på djur kan ersättas med andra analysmetoder. Vävnadsodling med virusitring, test med mikroorganismer, fluorescerande antekroppsteknik m. m. har redan vid vissa forskningsinstitut lyckats ersätta hundratusentals djurförsök. Väl att märka, testerna har varken blivit dyrare eller sämre, utan tvärtom. Mot denna bakgrund kan man även i Sverige kräva att de anslagsbeviljande myndigheterna noga prövar om en viss testning på djur verkligen är nödvändig eller om alternativa metoder redan finns utprovade någonstans och lika väl kan användas.

Etiska nämnder

Enligt riksdagens beslut hösten 1976 uppmanas hälsovårdsnämnderna att förstärka sin kontroll över försöksdjursverksamheten, så att försöken prövas ur etisk synvinkel redan på planeringsstadiet. Ett viktigt hjälpmedel för att uppfylla detta krav är att antalet och arten av djurförsök publiceras bättre. Två områden bör särskilt belysas: de djurförsök som tjänar till att pröva

olika former av kosmetika och de djurförsök som används vid psykologiska forskningsprojekt.

Här bör lantbruksstyrelsen bidra till att denna art av forskning belyses och att man lätt och snabbt kan få upplysningar om vilka sorts experiment som görs. Det är en sak som intresserar inte bara experterna utan också allmänheten. Typerna av djurförsök bör kunna publiceras utan att man går affärshemligheter för när.

Vidare bör FOA förses med en etisk kommitté, vilket inte finns där. Inget organ inom denna forskningsanstalt har till uppgift att beakta de etiska aspekterna på djurförsöken. Denna lucka bör snarast täppas till.

Djurfabrikerna

Djurhållning i masskala, särskilt av svin och höns, har framkommit av s. k. rationaliseringsskäl men visar sig i verkligheten ofta inte vara särskilt rationell, inte ens ur strikt ekonomisk synvinkel. Djurens sjuklighet stiger när de pressas ihop i onaturliga förhållanden. Djurstallskungörelsen och den försöksavdelning i Skara där man vetenskapligt prövar olika sätt att hålla djur har fått stor betydelse för att ge djuren en bättre miljö, men, som länsveterinär Sten Hedner nyligen påpekade, miljön i befintliga stallar är i många fall inte den man kan önska, och det finns ännu mycket att göra från djurskydssynpunkt. När det gäller värphönsen går han så långt att han t. o. m. säger att utvecklingen gått bakåt.

Det första och viktigaste man kan göra åt detta är att ha en verklig forskning på gång, så att man med hårda och bevisbara fakta kan stödja sina argument. Inget annat hjälper när det gäller stora ekonomiska intressen. Dessa fakta måste fram innan en viss teknik har hunnit tas i bruk och kosta stora pengar i anläggningar. Det är därför tillfredsställande att budgetmedel nu föreslås utgå under anslaget Veterinärstaten för hl. a. här nämnda ändamål.

Till de fakta som måste fram i sammanhanget hör också djurens beteende. Den veterinärmedicinska kontrollen av djurfabrikerna bör i möjligaste mån kompletteras med besiktning av djurens uppförande, med hjälp av etologiskt utbildad expertis. Djurens psykiska lidande, när de tvingas leva under betingelser som alltför starkt avviker från vad som är naturligt för deras art, yttrar sig inte alltid i sadana symptom som kan fysiskt eller kemiskt mätas, men det kan bedömas av etologer som vet vad djurens beteende avslöjar. Och det psykiska lidandet är givetvis inte mindre värt att ta hänsyn till än det rent fysiska.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående

1. utveckling av alternativa testmetoder i syfte att nedbringa antalet djurförsök,
2. offentlig redovisning av förekomst av djurförsök,
3. inrättandet av en etisk kommitte för övervakning av djurförsök vid FOA, samt
4. utnyttjandet av etologisk expertis för kontroll av djurfabriker.

Stockholm den 25 januari 1977

KERSTIN ANÉR (fp)